

RHAN 4 – RHEOLAU GWEITHDREFN

RHEOLAU'R WEITHDREFN CABINET

1 Swyddogaethau Gweithredol

1.1 Penderfyniadau Gweithredol

Mae Rhan 3 y Cyfansoddiad yn nodi'r ddarpariaeth a wneir mewn perthynas â dyrannu unrhyw swyddogaethau sy'n gyfrifoldeb i'r weithrediaeth ymhlith y personau canlynol: (a) y Cabinet, (b) unrhyw aelod o'r Cabinet, (c) unrhyw un o bwyllgorau'r Cabinet, a (d) unrhyw un o swyddogion yr awdurdod.

Pan fo dyraniad o'r fath wedi'i wneud, caiff y corff neu'r person y dyrannwyd swyddogaeth iddo yn unol â'r ddarpariaeth honno, gyflawni'r swyddogaeth honno neu y caniateir ei awdurdodi i wneud trefniadau ar gyfer cyflawni'r swyddogaethau hynny.

1.2 Dirprwyo Swyddogaethau Gweithredol

I'r graddau y bo gan yr Arweinydd, y Cabinet, pwyllgor y Cabinet neu aelod o'r Cabinet awdurdod i wneud trefniadau i arfer Swyddogaethau Gweithredol, mewn unrhyw achos bydd y person neu'r corff yn cael cyngor gan y Prif Weithredwr, y Swyddog Monitro a'r Swyddog Adran 151 cyn cyflawni ei awdurdod. Rhaid i unrhyw drefniadau a wneir gan y Cabinet, pwyllgor y Cabinet neu aelod o'r Cabinet i gyflawni Swyddogaethau Gweithredol y gallent gael eu cyflawni ganddo wneud hynny'n ysgrifenedig a nodi enw'r person all gyflawni'r swyddogaeth honno, natur a helaethrwydd unrhyw ddirprwyaeth ac unrhyw gyfyngiad ar ei harfer. Rhaid dosbarthu copi o'r ddogfen sy'n cynnwys trefniadau o'r fath gan neu ar ran y person neu'r corff sy'n gwneud y cyfryw drefniadau i'r swyddog priodol cyn i'r trefniadau ddod i rym. Bydd unrhyw ddogfen sy'n cynnwys trefniadau o'r fath a roddir i'r swyddog perthnasol ar gael i'w harolygu'n gyhoeddus.

1.3 Newidiadau i'r trefniadau ar gyfer dirprwyo Swyddogaethau Gweithredol

(a) Gall person neu gorff a wnaeth drefniadau i gyflawni unrhyw Swyddogaethau Gweithredol yn unol â pharagraff 1.2 uchod ddiwygio'r trefniadau ar unrhyw bryd. I wneud hynny rhaid i berson neu gorff roi rhybudd ysgrifenedig i'r swyddog priodol ac i'r person neu gorff a awdurdodwyd gan y cyfryw drefniadau i gyflawni'r Swyddogaethau Gweithredol perthnasol. Rhaid i'r hysbysiad nodi i ba raddau y diwygiwyd y trefniadau a ph'un a ai yw'n cynnwys tynnu'n ôl dirprwyaeth gan unrhyw berson neu gorff. Bydd unrhyw hysbysiad a roddir i'r swyddog priodol dan y paragraff hwn ar gael i'w arolygu'n gyhoeddus.

(b) Pan fo person neu gorff yn ceisio tynnu dirprwyaeth yn ôl o bwyllgor, ystyrir bod rhybudd wedi'i roi i'r pwyllgor hwnnw pan fo wedi'i gyflwyno i'r cadeirydd.

1.4 **Gwrthdaro Buddiannau**

- (a) Bydd unrhyw gorff neu berson sydd â phŵer i gyflawni Swyddogaeth Weithredol a bo ganddo fuddiant personol mewn mater i'w benderfynu arno'n gweithredu'n unol â'r Cod Ymddygiad a nodir yn Rhan 5 y Cyfansoddiad hwn.
- (b) Os nad oes modd cyflawni Swyddogaeth Weithredol dan unrhyw drefniadau a wneir yn unol â pharagraff 1.2 uchod o ganlyniad i fuddiant personol, gwnaiff y person neu'r corff a ddirprwyodd y swyddogaeth y penderfyniad, neu caiff y mater ei gyfeirio i'r Cabinet er penderfyniad.

1.5 **Penderfyniadau'r Cabinet**

- (a) Caiff Penderfyniadau Gweithredol a ddyrannwyd neu a ddirprwywyd i'r Cabinet eu gwneud mewn cyfarfod a ymgynullir yn unol â'r Rheolau Gweithdrefn Mynediad i Wybodaeth.
- (b) Lle dyrennir neu y dirprwyir Penderfyniadau Gweithredol i bwyllgor y Cabinet, bydd y rheolau'r un fath â'r rhai sy'n berthnasol i benderfyniadau a wneir gan y Cyngor.
- (c) Caiff Penderfyniadau Gweithredol a ddyrannwyd neu a ddirprwywyd i Aelodau Cabinet unigol eu gwneud yn unol â Rheolau'r Weithdrefn Cabinet.

1.6 **Cyfarfodydd y Cabinet**

- (a) Bydd y Cabinet yn cwrdd ar amseroedd a dyddiadau ac mewn lleoedd wedi'u cytuno gan y Cabinet. Bydd man cyfarfod yn cynnwys darpariaeth sy'n galluogi i gyfarfodydd gael eu mynychu o bell gan bersonau nad ydynt yn yr un lle ffisegol, yn unol â Pholisi Cyfarfodydd Aml-Leoliad y Cyngor.
- (b) Gall y sawl a restrir isod ofyn i'r swyddog priodol alw cyfarfodydd Cabinet yn ogystal â'r sawl a gytunwyd gan y Cabinet:
 - (i) yr Arweinydd;
 - (ii) y Prif Weithredwr;
 - (iii) y Swyddog Monitro;
 - (iv) Swyddog Adran 151;
 - (v) unrhyw dri aelod o'r Cabinet.
- (c) Rhaid i unrhyw gais a gyflwynir yn unol â'r paragraff hwn fod yn ysgrifenedig, rhaid nodi'r busnes i'w drafod yn y cyfarfod a rhaid iddo gael ei ategu gan gopi o unrhyw adroddiad i'r cyfarfod.

- (d) Bydd cyfarfodydd Cabinet yn gyffredinol yn cael eu cynnal yn gyhoeddus yn unol â darpariaethau'r Rheolau Gweithdrefn Mynediad i Wybodaeth.
- (e) Bydd gan Gynghorydd sy'n Arweinydd grŵp gwleidyddol yn unol â Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau a Grwpiau Gwleidyddol) 1990 yn cael yr hawl (a'r hawl honno i'w harfer yn rhesymol ac nid mewn ffordd sy'n ymyrryd â chyflawni busnes yn briodol) i siarad mewn unrhyw gyfarfod o'r Cabinet neu bwyllgor y Cabinet er nad yw'n aelod o'r Cabinet neu bwyllgor y Cabinet, fel y bo'r achos. Yn absenoldeb Arweinydd grŵp gwleidyddol o'r fath, gall y Cynghorydd sy'n ddirprwy i'r Arweinydd arfer yr hawl hon. Ni ellir arfer yr hawl hon yn yr achosion canlynol:
- (i) pan fo angen i'r Cynghorydd ddatgan buddiant a thynnu'n ôl o'r cyfarfod dan y Cod Ymddygiad Aelodau;
 - (ii) pan fo'r Cabinet neu unrhyw bwyllgor o'r Cabinet sy'n arfer swyddogaeth rannol farnwrol wedi gofyn i aelodau'r cyhoedd a'r pleidleisiau dynnu'n ôl wrth iddynt drafod cyn dod i benderfyniad;
 - (iii) pan fo'r Swyddog Monitro neu ei gynrychiolydd yn rhoi gwybod, fel mater o gyfraith neu i ddiogelu buddiant y Cyngor, y dylai'r rheiny nad ydynt yn aelodau'r Cabinet neu bwyllgor y Cabinet (fel y bo'r achos) yn gadael;
- (f) Ni fydd unrhyw beth yn y rheol hon yn atal Cadeirydd y cyfarfod rhag arfer ei bwerau i sicrhau y cynhelir y cyfarfod mewn modd priodol

1.7 Cworwm

- (a) Cworwm cyfarfod Cabinet fydd tri.
- (b) Pan fydd mwy nag un Aelod o'r Cabinet sy'n Rhannu Swyddi (aelodau o'r Cabinet sydd wedi'u hethol neu eu penodi i rannu'r un swydd) yn bresennol yn rhinwedd eu swydd fel aelod o'r weithrediaeth, dim ond fel un person y maent yn cyfrif at y diben o benderfynu a yw'r cyfarfod yn gworwm.

2 CYNNAL CYFARFODYDD CABINET

2.1 Cadeirio'r Cyfarfod

Os yw'r Arweinydd yn bresennol bydd yn cadeirio cyfarfod y Cabinet. Yn ei absenoldeb, bydd yr Aelod Cabinet a benodir gan yr Arweinydd i gadeirio cyfarfodydd y Cabinet yn ei absenoldeb yn llywyddu. Yn ei absenoldeb, bydd person a ddewisir gan y sawl sy'n bresennol yn llywyddu.

2.2 Presenoldeb

- (a) Ystyrir bod aelodau'n bresennol mewn cyfarfod lle maent yn mynychu'r cyfarfod hwnnw naill ai'n gorfforol yn y man a bennir ar agenda'r cyfarfod neu drwy ddulliau o bell, sy'n galluogi pobl nad ydynt yn yr un lle i siarad â'i gilydd a chael eu clywed gan ei gilydd.

- (b) Mae cyfarfodydd y Cabinet yn gyffredinol agored i unrhyw un sy'n dymuno mynychu'n unol â'r Rheolau Gweithdrefn Mynediad i Wybodaeth.
- (c) Yn amodol ar baragraff (d) isod dim ond Aelodau'r Cabinet (gan gynnwys rhai sy'n rhannu swydd), Cynorthwywyr y Cabinet, cyflogeion neu bobl a ofynnwyd i roi cyngor i'r Cabinet neu sydd â dyletswydd i wneud hynny neu bobl eraill a ofynnir gan y Cabinet i wneud all siarad mewn cyfarfod Cabinet.
- (d) Gall Cynghorydd fynychu unrhyw gyfarfod o'r Cabinet neu bwyllgor Cabinet (p'un ai a yw'n aelod o'r Cabinet neu bwyllgor y Cabinet ai peidio) a gyda chaniatâd y cadeirydd siarad ond ni all bleidleisio ac eithrio'n yr achosion canlynol:
 - (i) pan fo angen i'r Cynghorydd ddatgan buddiant a thynnu'n ôl o'r cyfarfod dan y Cod Ymddygiad;
 - (ii) pan fo'r Cabinet neu bwyllgor o'r Cabinet (fel y gallai'r achos fod) yn arfer swyddogaethau o natur rannol farnwrol a'i fod wedi gofyn i aelodau'r cyhoedd a'r pleidiau adael wrth iddynt drafod cyn gwneud penderfyniad;
 - (iii) pan fo'r Cyfarwyddwr Llywodraethu a Gwasanaethau Cyfreithiol neu ei gynrychiolydd yn rhoi cyngor ei fod yn fater o gyfraith dylai'r sawl nad ydynt yn aelodau'r Cabinet neu bwyllgor y Cabinet (fel y bo'r achos) adael.

2.3 Busnes

- (a) Ymhob cyfarfod o'r Cabinet caiff y busnes canlynol ei gynnal:
 - (i) ystyried y cofnodion yn y cyfarfod diwethaf;
 - (ii) datgan buddiannau, os oes rhai;
 - (iii) materion a gyfeiriwyd at y Cabinet (p'un ai gan Bwyllgor Craffu neu'r Cyngor) i'w hailystyried gan y Cabinet yn unol â'r darpariaethau yn Rheolau'r Weithdrefn Graffu neu Reolau Gweithdrefn y Fframwaith Cyllideb a Pholisi;
 - (iv) ystyried adroddiadau gan Bwyllgorau Craffu;
 - (v) materion eraill a nodir yn yr agenda i'r cyfarfod;
 - (vi) eithrio'r cyhoedd i ystyried unrhyw eitem yn unol â'r Rheolau Gweithdrefn Mynediad i Wybodaeth; ac
 - (vii) unrhyw fater y dylid ei ystyried yn y cyfarfod fel mater brys ym marn y Cadeirydd drwy amgylchiadau arbennig neu ofyniad cyfreithiol.
- (c) Caiff busnes y Cabinet yn y dyfodol ei nodi yn y Blaengynllun i'w gyhoeddi bob mis.

2.4 Ymgynghoriad

Bydd yr holl adroddiadau sy'n ymwneud â materion Penderfyniad Gweithredol yn cynnwys gwybodaeth am natur a helaethrwydd unrhyw ymgynghoriad â rhanddeiliaid (gan gynnwys Cyngorwyr) a Phwyllgorau Craffu perthnasol, a chanlyniad yr ymgynghoriad hwnnw. Bydd lefel yr ymgynghoriad yn briodol i natur y mater sydd dan ystyriaeth

2.5 Agenda

- (a) Gall unrhyw aelod o'r Cabinet hysbysu Swyddog y dymuna i fater neu eitem busnes sy'n berthnasol i swyddogaethau'r weithrediaeth gael ei gynnwys ar yr agenda i gyfarfod y Cabinet. Pan ddaw cais o'r fath i law bydd y swyddog priodol yn cynnwys mater neu eitem o'r fath ar yr agenda addas nesaf.
- (b) Gall y Prif Weithredwr, y Swyddog Monitro a/neu'r Swyddog Adran 151, wrth gyflawni eu dyletswyddau statudol, ei gwneud yn ofynnol i eitem gael ei chynnwys ar agenda cyfarfod y Cabinet a chael yr eitem wedi'i thrafod. Mewn amgylchiadau eraill, pan fod unrhyw ddau o blith y Prif Weithredwr, y Swyddog Adran 151 a'r Swyddog Monitro o'r farn bod angen i gyfarfod y Cabinet ystyried mater y mae angen penderfyniad arno, gallant yn unol â'u dyletswyddau statudol, ei gwneud yn ofynnol ar y cyd i'r eitem gael ei chynnwys ar agenda cyfarfod y Cabinet ac i'r eitem gael ei thrafod.
- (c) Bydd eitem sefydlog ar agenda pob cyfarfod Cabinet o ran materion a gyfeirir gan y Pwyllgorau Craffu.

Bydd yr agenda ar gyfer unrhyw gyfarfod perthnasol yn cynnwys eitemau a benderfynir dan yr uchod, onid yw'n ofynnol fel arall gan y gyfraith.

2.6 Pleidleisio

- (a) Yn unol â Rheol 2.7 isod, penderfynir ar benderfyniadau'r Cabinet drwy fwyafrif syml o'r rheini sy'n bresennol ac yn pleidleisio yn y cyfarfod
- (b) Os oes nifer gyfartal o bleidleisiau o blaid ac yn erbyn, caiff y person sy'n llywyddu ail bleidlais neu bleidlais fwrw.

2.7 Rhannu Swyddi Cabinet

- (a) Bydd gan Ranwyr Swydd yn y Cabinet (dau neu ragor o aelodau'r Cabinet sydd wedi'u hethol neu eu penodi i rannu'r un swydd Gabinet) un bleidlais rhyngddynt mewn perthynas ag unrhyw fater y mae ganddynt hawl i bleidleisio arno am eu bod yn aelod o'r Cabinet.

- (b) Os bydd dau neu fwy o Ranwyr Swydd yn y Cabinet sy'n rhannu'r un swydd ('Partneriaid Rhannu Swydd') yn mynychu cyfarfod o'r Cabinet, yn rhinwedd eu swydd fel aelod o'r Cabinet, lle mae angen pleidlais mewn perthynas â phenderfyniad gan y Cabinet, rhaid i bob Aelod gytuno ar ei bleidlais gyda'i Bartner/Partneriaid Rhannu Swydd a chytuno pa un ohonynt fydd yn bwrw'r bleidlais y cytunwyd arni yn y cyfarfod. Wrth fwrw'r bleidlais yn y cyfarfod, rhaid i'r Sawl sy'n Rhannu Swydd yn y Cabinet gadarnhau i Gadeirydd y cyfarfod fod eu pleidlais wedi'i chytuno gyda'r Partner/Partneriaid Rhannu Swydd. Os nad oes cytundeb rhwng y Partneriaid Rhannu Swydd, ni chaiff eu pleidlais ei chyfrif.
- (c) Os bydd un Rhannwr Swydd yn y Cabinet yn mynychu cyfarfod o'r Cabinet, yn rhinwedd ei swydd fel Aelod o'r Cabinet, lle mae angen pleidlais mewn perthynas â phenderfyniad gan y Cabinet, rhaid i'r Sawl sy'n Rhannu Swydd gadarnhau i'r Cadeirydd fod eu Partner/Partneriaid Rhannu Swyddi wedi cytuno iddynt fwrw'r bleidlais ar ran yr holl Bartneriaid Rhannu Swydd. Yn absenoldeb cadarnhad o'r fath, ni fydd pleidlais y Partneriaid Rhannu Swydd yn cael ei chyfrif.

3 PWYLLGORAU'R CABINET

3.1 Cadeirydd Pwyllgorau'r Cabinet

Cadeirydd Pwyllgor Cabinet fydd aelod o Bwyllgor y Cabinet a benodir gan y Cabinet. Yn absenoldeb y cadeirydd, bydd person a ddewisir gan y sawl sy'n bresennol yn llywyddu.

3.2 Cworwm

Bydd cworwm pwyllgor Cabinet yn un chwarter o aelodaeth y pwyllgor neu'n dri (p'un bynnag sydd fwyaf).

3.3 Cynnal busnes Pwyllgorau'r Cabinet

Bydd rheolau galw a chynnal cyfarfodydd y Cabinet (i'r graddau eu bod yn anghyson â pharagraffau 3.1 a 3.2) yn berthnasol i alw a chynnal cyfarfodydd pwyllgor Cabinet ar yr amod y caiff unrhyw gyfeiriad yn y rheolwr at yr Arweinydd o ran Pwyllgor Cabinet eu hystyried yn gyfeiriad i gadeirydd Pwyllgor y Cabinet.